

Січень 2024. Постаті

«Педагогічний календар» цього місяця присвячено педагогам-ювілярам Сполучених Штатів Америки, Німеччини та Польщі зі вдячністю цим країнам за підтримку й допомогу Україні у протидії російській збройній агресії.

право університету викладати, стверджуючи, що кращий спосіб перемогти комунізм – за допомогою відкритих дебатов і досліджень, спрямованих на розвінчання комуністичної ідеології.

Основні педагогічні праці: «Відсутність дружньої підтримки» / «No friendly voice» (1936), «Вища освіта в Америці» / «The higher learning in America» (1936), «Освіта – шлях до свободи» / «Education for freedom» (1943), «Університет Утопії» / «University of Utopia» (1953), «Деякі спостереження про американську освіту» / «Some observations on American education» (1956).

«Мета освіти полягає в тому, щоб підготувати молодь до навчання протягом усього життя», – стверджував Хатчинс. Він разом з Мортімером Адлером (1902-2001) запропонував концепцію світської класичної освіти у США: в 1930-х вони розробили філософію освіти в річці перенніалізму, який стверджує існування вічних, універсальних і перевірених часом істин та вищість людського над технічним, а щодо педагогіки – гуманітарних дисциплін над природничо-науковими.

За Хатчинсом і Адлером, освіта має будуватися на вивченні гуманістичних ідей з опертям на читання великих книг західної цивілізації (the Great Books), передусім класичної греко-римської літератури, з метою розвитку духовного, морального та інтелектуального потенціалу учнів, що відбувається за рахунок так званого «Великого діалогу» (The Great Conversation) з геніальними мислителями минулого. Головними методами

розвитку критичного мислення вчені визнавали метод сократичних запитань і дискусію про книги та твори мистецтва під керівництвом викладача.

З 1950 Хатчинс – голова Ford Foundation, де заснував Фонд сприяння розвитку освіти та Фонд для навчання дорослих. Після виходу з Ford Foundation заснував Центр дослідження демократичних інститутів (1959); тривалий час працював на посаді голови Ради редакторів Британської енциклопедії (1943-74).

Помер 17 травня 1977 у Санта Барбарі, Каліфорнія.

150 років від дня народження Вільяма Вірта (William Wirt; 1874-1938), американського педагога

Вільям Вірт народився 21 січня 1874 у м. Маркл, штат Індіана. 1898 закінчив Університет Де-Пау (De Pauw University) в Грінкастлі. Відвідував додаткові літні курси в Чиказькому університеті, де ознайомився з педагогічними ідеями Джона Дьюї. Здійснив поїздку до Європи з метою вивчення організації навчання у школах Великої Британії, Бельгії, Франції, Німеччини.

Педагогічну діяльність розпочав в Індіані: був директором школи в м. Редкі

(1895-97), викладав математику в Грінкастлі (1897-99), а потім працював директором школи у Блаффтоні (1899-1907). Саме тут Вірт вперше апробував свою систему навчання, але відомою вона стала після того, як у 1907 він став інспектором державних шкіл у м. Гері. В історії освіти система навчання Вільяма Вірта відома під назвами «План Гері» та «Плетун-план».

Працюючи на посаді інспектора упродовж 30 років, Вірт прагнув втілити ідеї педагогіки прагматизму про школу як культурний осередок громади і про виховний процес як прообраз соціального життя суспільства. Розробив систему організації роботи школи (плетун-план), що забезпечує раціональний розподіл часу між заняттями, працею та іграми, спадкоємність початкового і середнього ступеня навчання.

Плетун-план (від англ. Platoon – взвод, загін) – система індивідуалізованого навчання. Під час організації роботи за плетун-планом учні не мали постійних класних приміщень, а об'єднувалися в «мандрівні класи». У першій половині дня з учнями першого потоку (загону) проводили заняття з навчальних дисциплін у класах, а учні другого потоку в цей час відвідували музеї, працювали в навчальних лабораторіях, майстернях, бібліотеці, спортзалі, на дослідних ділянках тощо. Потім учні мінялися видами занять і навчальними приміщеннями. Застосування плетун-плану давало можливість максимально використовувати шкільні приміщення і збільшувати контингент учнів. Система Вірта передбачала збільшення оздоровчих та трудових занять у школі, тривалості навчального дня з шести до восьми годин, заохочувала вчителів до спеціалізації в певній предметній

Олександр МІХНО,
директор Педагогічного музею України,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник

125 років від дня народження Роберта Хатчинса (Robert Hutchins; 1899-1977), американського педагога, філософа освіти, президента Чиказького університету (1929-45)

Роберт Хатчинс народився у Брукліні 17 січня 1899. Навчався в Академії Оберліна і Оберлін-Коледжі (1915-17). У 1917 разом з братом служив в армії. Повернувшись з війни у 1919, вступив до Єльського університету. З 1921 – викладач у середній школі в Лейк-Плесіді, Нью-Йорк. Далі став чинним деканом Єльської школи права. Хатчинс відіграв ключову роль у переконанні Фонду Рокфеллера заснувати Інститут людських відносин в Єлі.

У 1929 переїздить до Чикаго і стає президентом Чиказького університету у віці 30 років (наймолодший президент університету в США). Був відомим як захисник академічної свободи. Коли університет звинувачували у сприянні комунізму (в 1935 і в 1949), Хатчинс захистив

галузі, а місцевий бізнес – до тісної співпраці з навчальним закладом.

В 1920-х плетун-план набув поширення у великих промислових центрах США: його елементи були запроваджені у школах понад 200 міст 41 штату. Але вже у 1930-х інтерес до плетун-плану згасає і його застосування у школах припиняється. Попри це, деякі аспекти системи Вірта використовуються в освітньому процесі й досі: тестування для класифікації учнів (наприклад, для визначення того, чи слід зараховувати учня до певного класу) і відкрите формування навчальних планів бізнес-компаніями, як це й зараз спостерігається в програмах професійної освіти (vocational education).

Помер Вільям Вірт 11 березня 1938 у м. Гері. Некролог з приводу його смерті надрукувала «The New York Times».

110 років від дня народження Вінценти Оконя (Wincenty Okon; 1914–2011), польського педагога, члена Польської академії наук, засновника Польського педагогічного товариства

Вінценти Оконь народився 22 січня 1914 у селі Чойсьнець, що розташоване між Хелмом і Любліном. Він був сьомою дитиною у великій сім'ї. З ранніх років захоплювався книгами, сам навчився читати у 5 років. 1929 вступив до вчительської семінарії в Хелмі. У 1937 розпочав педагогічну діяльність у семи-класній школі в селі поблизу

Гавроліна. Тоді ж склав учительський іспит і розпочав навчання у Вільному польському університеті у Варшаві.

У вересні 1946, закінчивши Лодзький університет, склав іспит із загальної педагогіки і захистив магістерську роботу. У 1948 у Лодзькому університеті захистив докторську дисертацію. 1966 здобув і вищий професорський ступінь – професор звичайний. Діяльність ученого насамперед пов'язана з Варшавським університетом, де він у 1958–60 був деканом педагогічного факультету, потім (до кінця 1984) працював на посаді професора.

Впродовж 1960–80-х провів інтенсивну управлінську, освітню, видавничу діяльність: у 1961 став директором Інституту педагогіки; у 1972–74 – директором Інституту педагогічних досліджень; у 1971–73 – членом президії Комітету експертів для вивчення рапорту про стан освіти; у 1975–84 – редактором видання «Педагогічний кварталник», а в 1978–87 – «Педагогічні студії». З 1973 – член-кореспондент, з 1983 – дійсний член Польської академії наук (ПАН). У 1974–84 керував Комітетом педагогічних наук ПАН. Упродовж трьох каденцій зробив вагомий внесок у розвиток молодих науковців, зокрема був для них організатором конкурсів наукових робіт, двотижневих курсів, що стали своєрідною школою методології наукових досліджень.

Учений є автором праць «Процес навчання» (1954), «Біля основ проблемного навчання» (1964, 1965), «Проблемне навчання у сучасній школі» (1975–1987), «Вступ до загальної дидактики» та «Гра і реальність» (1987), «Педагогічний словник» (1975–1992). У праці «Десять альтернативних шкіл» (1997) серед шкіл відомих у всьому світі педагогів – Жана-Овіда Декролі, Селестена Френе, Петера Петерсена, Олександра

Ніллі – В. Оконь вмістив розділ «Павлиська школа Василя Сухомлинського».

Здійснив вагомий внесок у розвиток дидактики, педагогіки вищої школи, педевтології (науки про вчителя), історії педагогіки, порівняльної педагогіки. Педагог обґрунтував засади проблемного навчання, багатостороннього навчання; розробляв проблеми психології й педагогіки гри; довів необхідність розвитку активності учня в набутті знань.

Помер Вінценти Оконь у Варшаві 18 жовтня 2011 у віці 97 років.

170 років від дня народження Пауля Наторпа (Paul Natorp; 1854–1924), німецького філософа і педагога, одного із фундаторів соціальної педагогіки

Народився 24 січня 1854 в Дюссельдорфі в родині пастора і теолога Адельберта Наторпа. З 1871 у Берлінському університеті вивчав музику, історію та класичну філологію, потім – філологію у Боннському університеті, а з 1874 – філософію у Страсбурзькому університеті, де 1876 склав державний іспит і захистив дисертацію з історії Пелопоннеської війни. У ці роки захоплювався творчістю Брамса, Шумана, Баха, Бетховена й особливо Вагнера. Писав власні музичні твори, відчуваючи жахливі душевні муки від неможливості об'єднати між наукою і музикою. Розглядаючи музику як закон світобудови, поклав принцип гармонії в основу не лише

власної життєдіяльності, а й філософських студій і педагогічних новацій.

З 1880 – у Марбурзькому університеті, де 1881 захистив докторську дисертацію з філософії «Теорія пізнання Декарта. До передісторії критицизму». З 1885 – екстраординарний, а з 1893 – ординарний професор філософії та педагогіки Марбурзького університету. Обіймав цю посаду до виходу на пенсію 1922.

На межі XIX–XX ст. виступив за загальну педагогізацію суспільства і закликав до створення виховних спільнот, що сприяли б реалізації цієї ідеї. Наторп вважав, що людина стає людиною лише завдяки людській спільноті. Цей постулат лежить в основі його книги «Соціальна педагогіка» (1899). Виховання головним чином трактував як гартування волі, для чого необхідні такі соціальні інституції, як сім'я, школа, громадські організації (у термінології Наторпа – «спільноти»).

Серед основних педагогічних творів Наторпа – книги «Загальна педагогіка у вузах. До академічних лекцій» (1906), «Філософія та педагогіка» (1909) та статті в періодичних виданнях: «Ідеї Песталоцці про освіту робітників і соціальне питання» (1894), «Соціальна педагогіка Песталоцці» (1898), «Соціальне виховання» (1909), «Звернення до батьків, учителів та вихователів» (1915) та ін.

Помер Пауль Наторп 7 серпня 1924 в Марбурзі.

У фондах Педагогічного музею України зберігається праця П. Наторпа «Культура народу та культура особистості» (Львів, 1921). Ознайомитися з електронною копією видання можна за посиланням: <https://goo.gl/kfbbqbv>.

